

Lausuntopyyntö yliopistojen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetuseronnoksista

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä. Asetusehdotukset perustuvat laajapohjaisen korkeakoulujen rahoituksen ja ohjauksen uudistamista valmistelleen opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän ehdotukseen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen uusiksi rahoitusmalleiksi vuodesta 2025 alkaen ja niitä koskeviksi säädöksiksi.

Tausta

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä teki joulukuussa 2023 ehdotuksensa korkeakoulujen valtionrahoituksen kohdentamisessa käytettyjen rahoitusmallien uudistamiseksi vuodesta 2025 alkaen ja niiden pohjalta ehdotukset tarvittavista säädösmuutoksista (liitteenä).

Työryhmän ehdotusten mukaisesti yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen 5–7 §:ää ehdotetaan muutettavaksi edistämään hallitusohjelman keskeisiä korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita turvaten samalla korkeakoulujen autonomiaa ja rahoituksen ennakoitavuutta. Työryhmän ehdotusten mukaisesti ehdotetaan uudistettavaksi myös opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä.

Tavoitteet

Pääministeri Petteri Orpon hallitus on sitoutunut tekemään toimenpiteitä, joilla korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä pyritään nostamaan mahdollisimman lähelle 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Koulutustason nostamiseksi korkeakoulutusta on suunnattava aiempaa voimakkaammin ensimmäistä tutkintoa suorittaville. Korkeakoulujen rahoitusmallia arvioidaan niiltä osin kuin muutoksilla voidaan parantaa korkeakoulujen kannustimia varmistaa, että opiskelijat valmistuvat tavoiteajassa.

Hallitus on sitoutunut T&K -järjestelmän kehittämisen periaatteisiin ja parlamentaarisen TKI-työryhmän ehdotusten toimeenpanoon. Välttämätöntä on varmistaa osaajien saatavuus ja

riittävät koulutusmäärät sekä Suomen houkuttelevuus ulkomaisten osaajien näkökulmasta. Tavoitteeksi on asetettu Suomeen ohjautuvan EU:n T&K-rahoituksen kaksinkertaistaminen.

Hallitus jatkaa korkeakoulujen profiloitumisen tukemista, jotta voimavarat käytettäisiin mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Korkeakoulujen autonomiaa tuetaan, mutta koordinoitua tarvitaan. Korkeakouluja kannustetaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Koulutuskentän yhteistyön mahdollisuuksia hyödynnetään tehokkaammin ottaen huomioon alueelliset ja kielelliset näkökohdat.

Perusrahoituksella korkeakouluille turvataan resurssit niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja edellytykset toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi.

Siinä tapauksessa, että lausuntopalvelu.fi:tä ei ole mahdollista käyttää, lausunnon voi toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamoon sähköpostitse (kirjaamo.okm@gov.fi) tai postitse PL 29, 00023 Valtioneuvosto. Saatteessa pyydetään mainitsemaan asianumerot VN/2382/2024 ja VN/2384/2024.

VAHVA-asianhallintajärjestelmää käyttäviä ministeriöitä pyydetään kuitenkin viemään lausuntonsa suoraan kyseiselle asialle VAHVA:ssa.

Kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi-sivulla sekä hankkeen internet-sivuilla valtioneuvoston Hankeikkunassa.

Aikataulu

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää toimittamaan lausunnot asetusluonnoksista tätä lomaketta hyödyntäen viimeistään **20.2.2024**.

Valmistelijat

Lisätietoja antavat:

Opetusneuvos Tomi Halonen, 02953 30095, tomi.halonen@gov.fi

Opetusneuvos Jorma Karhu, 02953 30139, jorma.karhu@gov.fi

Hallitusneuvos Laura Hansén, 02953 30398, laura.hansen@gov.fi

Opetusneuvos Maarit Palonen, 02953 30243, maarit.palonen@gov.fi

Opetusneuvos Ulla Mäkeläinen, 02953 30223, ulla.makelainen@gov.fi

Opetusneuvos Jukka Haapamäki, 02953 330 088, jukka.haapamaki@gov.fi

Linkit

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-985-1> - Ehdotuksen laatineen työryhmän työryhmämuistio: Ehdotus ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen valtakunnallisten rahoitusmallien uudistamiseksi vuodesta 2025 alkaen.

Arbetsgruppspromemoria med förslag till reform av de nationella modellerna för finansiering av yrkeshögskolorna och universiteten från och med 2025 (på finska)

<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=OKM010:00/2023> - Rahoitusmalleja uudistaneen työryhmän (KK OHRA –työryhmä 2023) hankeikkunasivu, josta työryhmän työhön liittyvät aineistot ovat ladattavissa.

Arbetsgruppens webbsida i projektportalen (KK OHRA-työryhmä 2023), där material som hänför sig till arbetsgruppens arbete kan laddas ner (på finska).

Liitteet:

[VN asetusluonnos yliopistoista 230124.pdf](#) - Valtioneuvoston asetus yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

[VN asetusluonnos yliopistoista SV 230124.pdf](#) - Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om universiteten

[MUISTIO VNA yliopistoista 230124.pdf](#)

[OKM asetusluonnos yliopistojen laskentakriteerit 230124.pdf](#) - Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä

[OKM asetusluonnos yliopistojen laskentakriteerit SV 230124.pdf](#) - Undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningskriterierna för universitetens basfinansiering

[MUISTIO OKMA yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä 230124.pdf](#)

Jakelu:

Aalto-yliopisto
Akava ry
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Ammattiliitto Pro
Business Finland
Centria-ammattikorkeakoulu
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
Helsingin yliopisto
Humanistinen ammattikorkeakoulu

Hämeen ammattikorkeakoulu
Insinööriliitto IL ry
Itä-Suomen yliopisto
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Jyväskylän yliopisto
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi)
Karelia-ammattikorkeakoulu
Keskuskauppakamari
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Kuntaliitto
Lab-ammattikorkeakoulu
Lapin ammattikorkeakoulu
Lapin yliopisto
Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT
Laurea-ammattikorkeakoulu
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Opetushallitus
Oulun ammattikorkeakoulu
Oulun yliopisto
Professoriliitto
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Savonia-ammattikorkeakoulu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Sisäministeriö
Sivistysala ry - Sivista
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomalainen Tiedeakatemia
Suomen Akatemia
Suomen ammattiin opisklevien liitto SAKKI ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry
Suomen Kesäyliopistot ry
Suomen lukiolaisten liitto SLL
Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry
Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Suomen Tiedeakatemit
Suomen Tiedeseura
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Suomen yrittäjät
Svenska handelshögskolan
Svenska Tekniska Vetenskapsakademierna i Finland STV
Taideyliopisto
Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampereen yliopisto

Tekniikan Akateemiset TEK
Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta TJNK
Tieteellisten seurain valtuuskunta TSV
Tieteentekijöiden liitto
Tilastokeskus
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Turun ammattikorkeakoulu
Turun yliopisto
Tutkimuksen vaikuttavuuden tukisäätiö
Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK
Tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanet
Työ- ja elinkeinoministeriö
Vaasan ammattikorkeakoulu
Vaasan yliopisto
Valtiovarainministeriö
Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL ry
Yliopistojen opetusalan liitto YLL ry
Yrkeshögskolan Arcada
Yrkeshögskolan Novia
Åbo Akademi

Valtioneuvoston asetus yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetusluonnoksen 5 §:ssä esitetään, että yliopistolain 49 §:n 3 momentissa tarkoitettu perusrahoituksesta 81 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 19 prosenttia muiden koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus ja valtakunnalliset tehtävät). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 44 % (nykyisin 42 %) ja tutkimus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 37 % (nykyisin 34 %).

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (6 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Rahoitustekijän osuudesta kysytään erikseen kysymyksessä 6.

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (7 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmarahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen. Strategiaperusteisen rahoituksen osuus olisi jatkossa 10 prosenttia koko perusrahoituksesta (nykyisin 15 prosenttia).

Strategiarahoitukseen kuuluvasta valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta luopumista vastaava 5 prosentin osuus siirrettäisiin muiden koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden

perusteella määräytyvästä rahoitusosuudesta toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

1. Yliopistossa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %
2. Yliopistossa suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 19 %
3. Yliopistossa suoritettujen alempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 11 %
4. Avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 3 %
5. Korkeakoulujen yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 1 %
6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %
7. Yliopistossa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %
8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 2 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Huom. Sellaisista yllä olevista rahoituskriteereistä ja niiden rahoitusosuuksista, joihin ehdotuksessa kohdistuu muutoksia, on omat kysymyksensä tässä kyselyssä.

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona strategiarahoituksesta (2 % -yksikköä) sekä avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä (1 % -yksikkö), jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 3 % (nykyisin 4 %).

Uusien esikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

7. Yliopistoissa kalenterivuonna suoritettujen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä -rahoitustekijöiden painoarvojen esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia

- Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa yliopistolain 40 §:ssä tarkoitettussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).
- Jos ylempien korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa ylempien korkeakoulututkinnon tai ylempien ammattikorkeakoulututkinnon taikka jos alemman korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.
- Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin

rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen laskemisesta (0,5) tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumuutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimuksen rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

1. Julkaisujen lukumäärä 14 %
2. Yliopistossa suoritettujen tohtorin tutkintojen lukumäärä 9 %
3. Kansainvälinen kilpailtu tutkimusrahoitus 7 %
4. Kotimainen ja kansainvälinen yrityksiltä saatu tutkimusrahoitus ja muu kotimainen tutkimusrahoitus 7 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Huom. Sellaisista yllä olevista rahoituskriteereistä ja niiden rahoitusosuuksista, joihin ehdotuksessa kohdistuu muutoksia, on omat kysymyksensä tässä kyselyssä.

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

10. Tohtorin tutkintojen lukumäärää koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 9 %:iin (nykyisin 8 %). Voimassa olevan asetuksen tohtorin tutkintoja koskevasta rahoitusrajasta luovuttaisiin.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

11. Kansainvälistä kilpailtua tutkimusrahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 7 %:iin (nykyisin 6 %) ja kotimaista ja kansainvälistä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta ja muuta kotimaista tutkimusrahoitusta (Suomen Akatemia, Business Finland) koskevan kriteerin painoarvoa samoin 7 %:iin (nykyisin 6 %).

Kotimaisilta ja kansainvälisiltä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta painotettaisiin laskennassa kertoimella 1,2.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

12. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta eikä yliopistojen valtakunnallisten tehtävien rahoitusta, voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

- Kyllä
- Ei
- Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

13. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

14. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista.

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

15. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhyvinvointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.
- Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauskäytänteisistä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

Linna Sirkku
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Halonen Tomi
Opetus- ja kulttuuriministeriö